

О. П. Пінчук, О. М. Соколюк

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ ЗАСОБИ МЕРЕЖНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПРОФЕСІОНАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛЯ

У доповіді «Reimagining teaching» [4], присвяченій викладанню в «змішаному» класі, де використання відкритих освітніх ресурсів (Open Educational Resources, OER) фактично ототожнюється з очними заняттями, описані три можливих професійних траєкторії, що представляють альтернативу моделі «Лектор». Це, в першу чергу, «Дослідник і розробник», який намагається уникати використання традиційних методів педагогіки, випробовуючи все нові способи подання навчального матеріалу. Він швидко знаходить слабкі сторони діючих методик і змінює інструменти. «Інтегратор», який не придумує нових рішень, але вибирає існуючі методики згідно спостережень за успіхами і поведінкою своїх учнів. Це – експерт з перевірки на якість нових ресурсів та педагогічних інструментів. Та «Інструктор/Куратор» – вибирає способи подачі матеріалу виходячи з побажань самих учнів, допомагає підібрати навчальні ресурси для самостійного їх вивчення. На нашу думку, саме цей тип трансформації педагогічної професії заслуговує на особливу увагу. За останні два десятиліття педагогічна практика збагатилася такими інноваціями, як використання засобів мультимедійних технологій, інтернет-зв'язку, тренажерів-симуляторів, віртуалізації тощо [1; 2]. Фундаментальний принцип індивідуалізації навчання знаходить своє втілення в програмному забезпеченні навчального призначення. Наш аналіз [3] останніх досліджень у цій галузі показав, що в умовах поглиблення процесів інформатизації освіти і появи нових практик взаємодії соціальних суб'єктів, першочергового значення набувають дослідження електронних соціальних мереж (ЕСМ) та професійних освітніх спільнот. Ще одним аргументом є швидке зростання реальних можливостей для учнів і вчителів у доступі до якісного інтернету,

використанні мобільних засобів зв'язку, а отже застосовуванні нових форм взаємодії, що, безумовно, має знайти відображення у навчанні.

Треба зауважити, що останніми роками у діяльності блогерів-педагогів, учасників загальнодоступних тематичних груп на Фейсбуці (наприклад: ІКТ-навчання педагогів України, Навчаємося з Google, Образовательные технологи, ПК у фізичному експерименті) та професійних кіл на Google+ спостерігається формування практичного досвіду, активізація спроб використання можливостей соціальних мережних сервісів у педагогічній практиці. Але цей процес не супроводжується дидактичним та психолого-педагогічним обґрунтуванням.

Окрім «універсальних» ЕСМ (Facebook, MySpace, Вконтакте) існують і розвиваються «академічні» або «дослідницькі» (Academia.edu, Connotea Collaborative Research, Українські науковці у світі) та «освітні» (The Student Room, The Math Forum, ePALS School Blog, Yammer). Освітні соціальні мережі об'єднують студентів/учнів і орієнтовані на взаємодію з метою надання допомоги в реалізації академічних проектів, проведення наукових досліджень або взаємодії з викладачами/учителями.

Наведемо приклади сторінок у ЕСМ для вчителів і викладачів фізики. *«ПК у фізичному експерименті»* – загальнодоступна група творчої лабораторії застосування базової комплектації ПК у навчальному фізичному експерименті. Створена для всіх, хто бажає використовувати власний персональний комп'ютер для проведення фізичних дослідів. Загальнодоступна група *«Фізики vytворяют»* об'єднує фізиків і математиків, які суміщають аналітичний підхід до світу з творчістю. *«Асоціація учителів фізики "Шлях освіти - XXI"»* – сторінка всеукраїнської громадської організації (спільнота на Фейсбуці). *«STEM-освіта в Україні»* – відкрита спільнота спрямована на створення в Україні умов щодо збалансованого гармонійного формування науково-орієнтованої освіти на основі модернізації математично-природничого та гуманітарного профілів освіти, а саме: перегляду змісту навчальних програм, підручників, методів і

методик викладання в системі дошкільної, шкільної та позашкільної освіти на предмет їх відповідності сучасним світовим вимогам та синхронізації з тематичними напрямками розвитку основ наук та технологій. *«Наукові пікніки в Україні»* – проведення інтерактивних експериментів для жителів різних міст України (з використанням досвіду edutainment) із залученням спеціалістів, науковців, ентузіастів, які діляться своїми знаннями. *«Лабораторія МАНЛаб»* – відкрита спільнота вчителів ЗНЗ та викладачів ВНЗ дисциплін природничого циклу пропонує допомогу у наукових та навчальних дослідженнях учням шкіл України в дистанційному та очному режимі. *«Шкільний навчальний експеримент з сайтом симуляцій PhET»* – блог мережної спільноти вчителів фізики, що використовують інтерактивні моделювання (симуляції). У блозі розміщені методичні рекомендації для вчителів щодо використання інтерактивних моделювань при виконанні лабораторних робіт, практикуму, домашніх експериментальних завдань та при проведенні шкільного демонстраційного експерименту з фізики.

Сьогодні виділяють понад два десятки психологічних, соціальних і педагогічних аргументів на користь застосування електронних соціальних мереж [3]. Виявилось, що ЕСМ сприяють розвитку електронного навчання і освіти в цілому, оскільки пропонують нові технічні та методичні рішення. Переважна більшість закордонних дослідників вважає, що у справі розвитку організації та методичної підтримки електронного навчання треба орієнтуватися не на LMS (Learning Management System), що є негнучкими інструментами, а на популярні ЕСМ. Ці висновки знайшли підтвердження у результатах дисертаційних досліджень вітчизняних та закордонних педагогів-дослідників. Переважно, ці дослідження стосуються різних підходів до використання ЕСМ у процесі навчання інформатичним дисциплінам майбутніх вчителів.

Дослідження, що зорієнтовані на пошук нових методів навчання та способів організації навчання в інформаційно-освітньому середовищі на основі технологій ЕСМ, на нашу думку є перспективними. Проте необхідно

врахувати та долати певні труднощі, з якими стикаються учителі, що використовують соціальні сервіси в навчальному процесі: не розробленість системи завдань і вправ з використанням ЕСМ, недостатній рівень володіння засобами мережної комунікації, несформоване в учнів уміння критично оцінювати знайдену в Інтернет інформацію.

Список використаних джерел

1. Пінчук О. П. Індивідуалізація навчального середовища учня засобами Інтернет / Пінчук О. П., Соколюк О.М. // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного ун-ту. Серія педагогічна / [редкол.: П. С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. Кам.-Под. : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2013. – Вип. 19. – С. 35–37.
2. Пінчук О. П. Мультимедійні технології: підготовка індивідуальних інформаційних домашніх завдань з фізики // Фізика та астрономія в сучасній школі. – 2013. – № 2. – С. 34-36.
3. Пінчук О. П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій та перспектив їх використання у навчанні / Пінчук О. П. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – № 4 (48). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua>
4. Reimagining teaching in a blended classroom [Electronic resources] // TNTP reimagine teaching. Working Paper. – Nov 2014. – 17 p. – Access mode : http://tntp.org/assets/documents/TNTP_Blended_Learning_WorkingPaper_2014.pdf

Відомості про авторів

Пінчук Ольга Павлівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу технологій відкритого навчального середовища Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, opinichuk100@gmail.com, (067)269-55-89.

Соколюк Олександра Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу комп'ютерно орієнтованих засобів навчання Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, a.sokolyuk@mail.ru, (050)948-43-45